एतज्ज्ञानफलमाह एवमिति इदंजगत्एवंस्वभावंबुद्धिमात्रकल्पितमितिजानन्नमुह्यति नहिस्वामधननाशादिनाप्रबुद्धःशोकादिकंप्राप्नोतीत्यर्थः ॥ १३ ॥ नन्वेवंघटमात्रविदाप्यधिष्ठानब्रह्मज्ञातमेवेतिकिंश्र
वणादिनेत्याशंक्याह नचेति कामगोचरैःकाम्यमानविषयगोचरैः अनघैर्निर्दोषैरपींद्रियैः आत्मास्वरूपेणज्ञातएवपुरुषार्थोनपररूपेण नहिरजतात्मनाज्ञाताशुक्तिःशुक्तिकार्यायप्रभवतितद्वत् दुष्करैर्दुष्कृति
भिरकृतात्मभिरशोधितचित्तैःपुरुषैः ॥१४॥ कथंतर्ह्यात्माज्ञेयइत्यतआह तेषामिति आकृतिर्घटादिरूपं ॥१५॥ भवतेप्राप्नोति कंठगतविस्मृतचामीकरवद्ज्ञानापगममात्रलभ्य आत्मेत्यर्थः ॥१६॥ विद्याफ
लमाह यथेति गुणदोषैःपुण्यपापैःप्राकृतैः ॥ १७ ॥ क्रियमाणैरपिनलिप्यतइत्याह एवमिति विषयांश्चरन्नपिनलिप्यते तत्रहेतुरसज्जमानइति सर्वेषुपुत्रादिष्वप्यसज्जमानस्तन्नाशादिजैःशोकादिभिर्नलि

**एवंस्वभावमेवेदमितिविद्वान्नमुह्यति॥ अशोचन्नप्रहृष्यन्हिनित्यंविगतमत्सरः ॥ १३॥ नचात्माशक्यतेद्रष्टुमिंद्रियैःकामगोचरैः॥ प्रवर्तमानैरनघैर्दुष्करैर
कृतात्मभिः॥ १४॥ तेषांतुमनसारश्मीन्यदासम्यङ्नियच्छति॥ तदाप्रकाशतेऽस्यात्मादीपदीप्तायथाकृतिः ॥ १५॥ सर्वेषामेवभूतानांतमस्यपगतेयथा॥ प्र
काशंभवतेसर्वंतथेदमुपधार्यतां॥ १६॥ यथावारिचरःपक्षीनलिप्यतिजलेचरन्॥ विमुक्तात्मातथायोगीगुणदोषैर्नलिप्यते ॥ १७॥ एवमेवकृतप्रज्ञोनदो
षैर्विषयांश्चरन्॥ असज्जमानःसर्वेषुकथंचननलिप्यते॥ १८॥ त्यक्त्वापूर्वकृतंकर्मरतिर्यस्यसदात्मनि॥ सर्वभूतात्मभूतस्यगुणवर्गेष्वसज्जतः॥१९॥ सत्वमा
त्माप्रसरतिगुणान्वापिकदाचन॥ नगुणाविदुरात्मानंगुणान्वेदससर्वदा॥२०॥परिद्रष्टागुणानांचपरिस्रष्टायथातथं॥ सत्वक्षेत्रज्ञयोरेतदंतरंविद्धिसूक्ष्मयोः॥
॥२१॥सृजतेत्रगुणानेकएकोनसृजतेगुणान्॥पृथग्भूतौप्रकृत्यातौसंप्रयुक्तौचसर्वदा॥२२॥यथामत्स्योद्भिरन्यःस्यात्संप्रयुक्तौतथैवतौ॥मशकोदुंबरौवापि
संप्रयुक्तौयथासह॥ २३॥ इषीकावाययामुंजेपृथक्सहचैवच॥ तथैवसहितावेतावन्योन्यस्मिन्प्रतिष्ठितौ ॥ २४॥ इतिश्रीमहाभारतेशांति०मोक्ष०अष्ट
चत्वारिंशदधिकद्विशततमोऽध्यायः॥ २४८॥ ॥ ७॥ व्यासउवाच सृजतेतुगुणान्सत्वंक्षेत्रज्ञस्त्वधितिष्ठति॥ गुणान्विक्रियतःसर्वानुदा
सीनवदीश्वरः॥ १॥ स्वभावयुक्तंतत्सर्वंयदिमान्सृजतेगुणान्॥ ऊर्णनाभिर्यथासूत्रंसृजतेतद्गुणांस्तथा ॥ २॥**

प्यते एवंदेहासंगोदेहकृतैरपिकर्मभिर्नलिप्यतइत्यर्थः ॥ १८ ॥ संन्यासपूर्वकमात्मध्यानशीलस्यसार्वात्म्यंप्राप्तस्यभोग्यानासक्तस्यबुद्धींद्रियाण्यात्माकाराण्येवभवंति तथापिचिदचितोर्विभागएवास्तिन
त्वैक्यंभवतीत्याहद्वाभ्यां त्यक्त्वेति ॥१९॥२०॥२१॥२२॥२३॥ शेषंप्राग्व्याख्यातं ॥२४॥ इतिशां०मो०नै०भा०अष्टचत्वारिंशदधिकद्विशततमोऽध्यायः॥ २४८ ॥ ॥ ७ ॥ सृजतइति गुणान्
विषयान् गुणान्सत्वादीन् विक्रियतःविकारंभजमानान् अनुलक्ष्य उदासीनस्याप्यधिष्ठातृत्वंअयस्कांतमणिवज्ज्ञेयं ॥ १ ॥ एतदेवाहस्वभावेति अभिन्ननिमित्तोपादानत्वसूचनायऊर्णनाभिदृष्टांतः ॥२॥

Digitized by Google